

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЧЕТИРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
КОМИСИЯ ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ

ДОКЛАД

Относно: Указ № 309 на Президента на Република България, постъпил на 19.12.2018 г., за връщане за ново обсъждане на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс, приет от Народното събрание на 13 декември 2018 г. и мотивите към указа.

На свое заседание, проведено на 15 януари 2019 г., Комисията по правни въпроси обсъди Указ № 309 на Президента на Република България, постъпил на 19.12.2018 г., за връщане за ново обсъждане на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс, приет от Народното събрание на 13 декември 2018 г. и мотивите към указа.

На заседанието присъстваха: от Администрацията на Президента на Република България – проф. Емилия Друмева – секретар по правни въпроси и г-н Пламен Узунов – секретар по правни въпроси и антикорупция; от Министерство на правосъдието – г-н Евгени Стоянов – заместник-министър, г-н Александър Стефанов – държавен експерт в дирекция „Съвет по законодателство“ и г-жа Катя Панова – държавен експерт в дирекция „Международно правно сътрудничество и европейски въпроси“.

Проф. Емилия Друмева докладва на членовете на Комисията Указа на Президента на Република България и мотивите към него.

На основание чл. 101, ал. 1 от Конституцията на Република България Президентът връща за ново обсъждане в Народното събрание разпоредбите на § 7, т. 5, б. „в“ и т. 19 от Закона за изменение и допълнение на Наказателния кодекс, приет на 13 декември 2018 г.

В мотивите си Президентът посочва, че за повишаване на доверието в наказателното правосъдие на държавите членки на Европейския съюз са установени минимални правила във връзка с правото на достъп до адвокат в наказателното производство, правото на уведомяване на трето лице при задържане, както и правото на осъществяване на връзка с трети лица и консулски органи през периода на задържане, но не споделя подхода на законодателя към въвежданите ограничения на правото за уведомяване на трето лице при задържане. В Указа се посочва, че новата уредба допуска уведомяването за задържане да може да се отложи за срок до 48 часа, когато е налице неотложна необходимост да се предотврати настъпването на тежки неблагоприятни последици за живота, свободата или физическата неприкосновеност на лице или когато е наложително предприемане на

действия от разследващите органи, чието възпрепятстване би затруднило сериозно наказателното производство. При същите хипотези и с цел да се защити най-добрият интерес на задържан непълнолетен, уведомяването по новата уредба може да се отложи за срок до 24 часа.

Г-жа Друмева отбелязва подкрепата на Президента за всички усилия и мерки в борбата срещу тероризма, организираната престъпност и други форми на усложнена престъпна дейност, за които счита приетите промени за уместни и оправдани, като се изразява несъгласие с подхода на законодателя, който не очертава кръга на лицата и на конкретните престъпления, за които може да се отлага уведомяването.

На следващо място Президентът посочва в Указа, че Директива 2013/48/ЕС предоставя възможност да се въвежда временна дерогация от правата, като същевременно тя изисква държавите да определят в националното си право основанията и критериите за всяка временна дерогация в ограничен брой случаи (съображение 38 от Директива 2013/48/ЕС). Според него обаче, въпреки че ЗИД НК въвежда в българското законодателство тази директива, в законопроекта не се съдържат посочените гаранции. При задържаните пълнолетни употребеното понятие „конкретно лице“ дава възможност да не бъде уведомявано до 48 часа семейството на задържания (§ 7, т. 5, б. „в“ относно чл. 63, ал. 9 НПК). Без да е очертан кръгът на престъпленията, за които може да се прилага това ограничение, според държавния глава то става приложимо в нелимитиран брой случаи. Освен това според него липсва задължение компетентните органи, когато отлагат уведомяването на конкретно лице, първо да преценят дали друго трето лице, посочено от заподозрения или обвиняемия, би могло да бъде уведомено за задържането му (съображение 35 от Директива 2013/48/ЕС). По този начин приетата уредба не гарантира, че няма да има случаи, в които никой от близките не е уведомен за задържането.

Президентът е възразил срещу въвеждането на подобно ограничение спрямо задържани непълнолетни, което позволява до 24 часа да не бъдат уведомявани за задържането им техните родители или попечители и директора на учебното заведение, в което те се обучават (§ 7, т. 19 относно чл. 386, ал. 5 НПК), като не се съгласява с такова ограничение предвид Конституцията, която вменява на родителите да се грижат за децата си до тяхното пълнолетие и задължава държавата да ги подпомага (чл. 47, ал. 1).

В заключение г-жа Друмева посочи несъгласието на Президента относно хипотезите в приетия закон, представляващи изключение от правилото за задължително уведомяване, като според него те са неясни, понятията са общи и непрецизни и дават неограничена свобода на органите на досъдебното производство по своя преценка да дерогират европейските и международните стандарти. Президентът твърди, че те биха могли да се тълкуват широко, след като законодателят не дефинира прецизно лицата и не конкретизира престъпленията (например тероризъм, организирана

престъпност и други форми на усложнена престъпна дейност). Според него се открива възможност за непропорционално засягане на права и се създава риск изключението да се превърне в правило.

Г-н Евгени Стоянов отбеляза, че Министерството на правосъдието счита, че е постигнато пълно съответствие в процеса на въвеждане на Директива 2013/48/ЕС в българското законодателство, като изложи подробни аргументи, че са спазени изискванията временната дерогация да бъде пропорционална, строго ограничена във времето, да не се основава изключително на вида или тежестта на предполагаемото престъпление и да не засяга справедливостта на производството като цяло.

В дискусиата взеха участие народните представители Валери Жаблянов, Данаил Кирилов, Димитър Лазаров, Филип Попов, Явор Божанков, Димитър Стоянов и Христиан Митев.

Народните представители от парламентарната група на „БСП за България“ изразиха подкрепата си към Указа и изложените мотиви. Изказано беше становището, че вето е напълно аргументирано, като се отбеляза, че е нарушен балансът между защита на основните човешки права и защита правата на държавата.

Народният представител Христиан Митев подчерта, че е против вето на Президента и отбеляза направеното прецизиране на разпоредбата на чл. 63, ал. 9 от НПК по време на обсъждането на второ гласуване на законопроекта в Комисията по правни въпроси.

По отношение на аргументите на Президента, г-н Димитър Лазаров посочи, че в конкретния случай законодателят изцяло се е съобразил с изискванията на Директивата като пропорционалното и строго ограничение във времето е въведено в чл. 63, ал. 9 от НПК със срок до 48 часа за пълнолетни лица и 24 часа за непълнолетните в чл. 386, ал. 5 от НПК. Процедурата по уведомяването на конкретно лице е предвидено да бъде отложена до 48 часа респективно 24 часа, когато е налице неотложна необходимост, да се предотврати настъпването на тежки неблагоприятни последици за живота, свободата или физическата неприкосновеност на лице или когато е наложително предприемане на действия от разследващите органи, чието възпрепятстване би затруднило сериозно наказателното производство. Отлагането на това уведомяване се прилага с оглед на особените обстоятелства на всеки конкретен случай, като не надхвърля необходимото и не се основава само на вида или тежестта на извършеното престъпление.

Г-н Христиан Митев допълни, че решението за това отлагане ще се взема от органа на досъдебното производство, който ще се произнася с мотивирано постановление, което ще подлежи на съдебен контрол.

В заключение г-н Кирилов отбеляза, че според него върнатите от държавния глава разпоредби са обсъдени продължително време,

включително и в работна група с най-широк експертен състав, като съответстват и на българската наказателно-правна традиция, и на изискванията на директивата.

Г-н Кирилов посочи, че не е нарушено правото на адвокатска защита, а относно правото на уведомяване на трето лице при задържане са предвидени изисквания кога и в кои случаи би могло да се допусне прилагането на такова отлагане на уведомяването, като отлагането ще важи при наличие на данни за извършени престъпления, в които възниква сериозна, непосредствена и съществена опасност за живота и здравето на множество лица.

В резултат на проведеното обсъждане, Комисията по правни въпроси с 10 гласа „за“, 6 гласа „против“ и 0 гласа „въздържал се“, предлага на Народното събрание да приеме повторно Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс, приет от Народното събрание на 13 декември 2018 г.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ:**

ДАНАИЛ КИРИЛОВ

